

Richard Müller-Freienfels: A költészet. Fordította: Baránszky-Jób László. Budapest, Athenaeum, 1941. 8.-r., 132 l.

Müller-Freienfels a mai német esztétikai irodalom egyik legizmosabb egyénisége. Poétikájának tengelyébe a típusok éles elhatárolásával az egyéniséget, s annak a már befejezett műalkotásban megnyilvánuló értékét állítja. A művészi kialakítást, a stílust négy forrásból származtatja. Ezek: 1. a költő sajátos egyéniségét feltüntető elemek; 2. a művészi ábrázolást befolyásoló velejárok; 3. a művészet tárgya; 4. a művészet anyaga.

Könyve első részében tehát a *költőt* és a *stílust* állítja egymással szembe. A *költő* egyéniségét minden kor meg akarja határozni, de egy kor költőeszménye sem egyezik az előbbiével. Ennek a látszólagos ellentmondásnak oka, hogy a költői egyéniséget minden kor más szemmel látja, s lényegében minden kornak igaza van, mert a költő az, aki saját korának szélesebb köreit «képes volt nyelvi művészeti értékkel megajándékozni.» — A *költői tárgy és stílusa* tárgyalásánál a szokványos költészettanokkal szemben a lélektan eddig ismeretlen mértékben használja föl: az anyagot nemcsak mint a művészi egyéniség szimbólumát vizsgálja, hanem számot vet annak a műélvezőhöz, a közönséghez való vonatkozásaival is, mert szerencsés ihlettel észreveszi, hogy a költői tárgy kiválasztása kisebb mértékben függ az alkotó művésztől, inkább a közönség (önmaga, mint műélvező, baráti köre és a nagyközönség) kulturális és társadalmi színvonalának művészi kivetítése. — A *közlésmód stílusformáiról* beszélve, közvetlen és közvetett líráról beszél. A közvetlen líra, felhasználva a nyelv akusztikai hatását, az alkotó érzéseit közvetlenül mondja el, szemben a közvetett lírával, ahol a költő érzéseit szimbólikusan, festői, vagy elbeszélő formában tárja a közönsége elé. Az egyes költői műfajok virágzásának magyarázatát az egyes korok sajátos társadalmi rétegződésében látja.

A szerző hangsúlyozott lélektani szempontjából következik, hogy a költői nyelv emocionális jellege mellett is lándzsát tör. Elveti költészettanából a verses és prózai forma szembeállítását és azt bizonyítja, hogy a nyelvet költőivé csak az alkotó szándéka teszi: ha tudniillik esztétikai érzékünkhöz akar szólni. Befejezésül viszont helyesen állapítja meg, hogy a kész költői mű sohasem fedti teljesen a költő szándékát: a végsőt, a legmélyebbet a költészet sem tudja kifejezni s csak utal a szimbólumok által sem felmérhető, irracionális távlatokra.

Meggyőződésünk, hogy Müller-Freienfels elmélete eszméltetően hat a mi poétikai irodalmunkra is. Baránszky-Jób László fordítása az elvont és nehéz német szöveget művészi könnyedséggel adja magyarul, színes, élvezetes, eleven.

BERCZIK ÁRPÁD.